

راهنمای کشوری ریشه‌کنی فلج اطفال

و

مراقبت فلج شل حاد

www.ketab.ir

تهران، ۱۳۹۴

عنوان و نام پدیدآور: راهنمای کشوری ریشه‌کنی فلج اطفال و مراقبت شل حاد

مشخصات نشر: تهران: تندیس، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۱۶۶ص: جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۵۶۸۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فبای مختصر

یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: opac.nli.ir قابل دسترسی است.

یادداشت: سوسن محمودی، سید محسن زهرایی، پریوا طایفه هاشمی، شهره شاه‌محمودی، فاطمه عبدلی یقینی،

فهیمه دوستی، کتابون خداوردیان.

یادداشت: کتابنامه

شناسه افزوده: محمودی، سوسن، ۱۳۴۳

شناسه افزوده: ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز مدیریت بیماری‌ها

شناسه افزوده: Iran, Ministry of Health and Medical Education. Center for Disease Control

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۲۴۳۹۷

نام کتاب	راهنمای کشوری ریشه‌کنی فلج اطفال و مراقبت شل حاد
تالیف	دکتر سوسن محمودی، دکتر سید محسن زهرایی، پریوا طایفه هاشمی، دکتر شهره شاه‌محمودی، فاطمه عبدلی یقینی، فهیمه دوستی، دکتر کتابون خداوردیان
تحت نظر	دکتر محمدمهدی گویا
ناشر	: تندیس
چاپ و صحافی	: مهرمتین
نوبت چاپ	: اول - ۱۳۹۴
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۵۶۸۸
قیمت	: ۱۰ هزار تومان

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر است.

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۳	فصل اول - بیماری فلج اطفال
۱۵	عامل بیماری
۱۵	راه انتقال
۱۶	بیماری‌زایی
۱۷	تظاهرات بالینی
۱۹	تشخیص
۲۰	تشخیص افتراقی
۲۲	درمان
۲۲	سندرم پس از پولیو (Post Polio Syndrome)
۲۲	پیشگیری
۲۶	پولیو میلیت فلجی ناشی از واکسن و پولیو ویروس مشتق از واکسن
۲۶	پولیو میلیت فلجی ناشی از واکسن (VAPP)
۲۸	پولیو ویروس مشتق از واکسن (VDPV)
۳۰	برنامه نهایی ریشه‌کنی فلج اطفال (Polio Endgame)
۳۳	فصل دوم - نظام مراقبت فلج شل حاد
۳۵	تعریف فلج شل حاد
۳۵	اجزای نظام مراقبت فلج شل حاد
۳۶	مراقبت فعال
۳۷	گزارش صفر
۳۹	نمونه‌گیری
۳۹	فرم درخواست آزمایش مدفوع
۴۰	روال کار آزمایشگاه کشوری تشخیص فلج اطفال ایران
۴۲	مورد سازگار با پولیو (polio compatible)

۶ ■ راهنمای کشوری ریشه‌کنی فلج اطفال و مراقبت فلج شل حاد

فصل سوم - دستورالعمل تهیه نمونه از موارد تماس	۴۵
مقدمه	۴۷
دلایل نمونه‌گیری از موارد تماس	۴۷
معیارهای جمع‌آوری نمونه از موارد تماس بیماران فلج شل حاد	۴۸
تعریف مورد پرخطر (Hot case)	۴۸
تعریف موارد تماس	۴۹
روش کار	۴۹
تفسیر	۵۰
مداخله و پاسخ	۵۰
فصل چهارم - بررسی طغیان پولیو یا خوشه‌های فلج شل حاد	۵۱
مقدمه	۵۳
موارد نیازمند بررسی	۵۳
اهداف بررسی	۵۴
اجزای عمده بررسی	۵۴
اقدامات قبل از حرکت به سمت منطقه	۵۵
اقدامات در منطقه	۵۵
جمع‌بندی یافته‌ها	۵۶
تهیه گزارش	۵۷
فصل پنجم - پاسخ به طغیان فلج اطفال	۵۹
مقدمه	۶۱
مصوبه پنجاه و نهمین مجمع جهانی بهداشت (۲۶ مه ۲۰۰۶) در پاسخ به طغیان پولیو	۶۳
انتقال ناشی از ورود و استقرار مجدد ویروس	۶۴
تعاریف	۶۴
طراحی برنامه عملیاتی ملی برای پاسخ	۶۵
سازمان‌دهی پاسخ به طغیان	۶۷
انتخاب منطقه هدف برای ایمن‌سازی تکمیلی	۶۸

۶۹	برنامه‌ریزی برای راهکارهای ارتباط جمعی
۶۹	ایمن‌سازی خانه به خانه
۷۰	نظارت
۷۲	زنجیره سرما و استفاده از شاخص ویال واکسن (VVM)
۷۳	نظام مراقبت فلج شل حاد در طغیان پولیومیلیت
۷۴	بررسی و پاسخ نظام مراقبت
۷۵	تقویت نظام مراقبت
۷۶	مستندسازی قطع انتقال ویروس وحشی پولیو
۷۸	شاخص‌های اصلی برای عملیات ایمن‌سازی تکمیلی
۷۹	فصل ششم - ایمن‌سازی تکمیلی فلج اطفال
۸۱	مقدمه
۸۱	تعریف شهرستان پرخطر
۸۲	زمان ایمن‌سازی تکمیلی
۸۲	هدف ایمن‌سازی خانه به خانه
۸۲	برنامه‌ریزی در سطح کشوری
۸۳	برنامه‌ریزی در سطح دانشگاه
۸۴	حمایت‌های شهرستانی
۸۵	روش اجرای کار
۸۵	ترکیب تیم‌ها
۸۶	منطقه عملیاتی تیم و نقشه
۸۷	نظارت
۸۷	مشارکت جامعه
۸۹	ارزشیابی
۹۰	پیش‌بینی واکسن مورد نیاز
۹۰	جمع‌آوری آمار
۹۱	فصل هفتم - مهار آزمایشگاهی ویروس وحشی فلج اطفال

۹۳	 مقدمه
۹۴	 مواد بالقوه آلوده به ویروس وحشی فلج اطفال
۹۴	 مواد آلوده به ویروس وحشی فلج اطفال
۹۵	 مراحل مهار آزمایشگاهی ویروس وحشی فلج اطفال
۹۵	 ۱- مرحله اول (قبل از ریشه‌کنی):
۱۰۰	 ۲- مرحله دوم (تایید ریشه‌کنی جهانی فلج اطفال)
۱۰۱	 ۳- مرحله سوم (پس از تایید ریشه‌کنی جهانی فلج اطفال)
۱۰۳	 فصل هشتم - مراقبت محیطی
۱۰۵	 مقدمه
۱۰۷	 انتخاب جمعیت هدف برای اجرای نظام مراقبت محیطی
۱۰۷	 محل‌های پیشنهادی برای نمونه‌گیری
۱۰۷	 مدت زمان اجرای نظام مراقبت محیطی
۱۰۹	 فصل نهم - فرم‌ها و راهنمای تکمیل آن‌ها
۱۱۱	 فرم گزارش تلفنی موارد فلج شل حاد
۱۱۲	 راهنمای تکمیل فرم گزارش تلفنی
۱۱۴	 فرم درخواست آزمایش مدفوع برای تشخیص فلج اطفال
۱۱۵	 راهنمای تکمیل فرم درخواست آزمایش مدفوع
۱۱۶	 فرم بررسی موارد فلج شل حاد
۱۱۸	 راهنمای تکمیل فرم بررسی موارد فلج شل حاد (AFP)
۱۲۳	 لیست خطی موارد فلج شل حاد
۱۲۴	 راهنمای تکمیل لیست خطی موارد فلج شل حاد
۱۲۵	 فرم موارد تماس (اطرافیان مورد فلج شل حاد):
۱۲۶	 راهنمای تکمیل فرم موارد تماس
	 راهنمای تکمیل فرم شماره ۱ (فرم پایش هفتگی مراقبت فعال برای کشف موارد فلج شل حاد، تب و بثورات جلدی ماکولوپاپولر و عفونت منتشر ث ز):
۱۲۹	

راهنمای تکمیل فرم شماره ۲ (فرم پایش هفتگی مراقبت فعال برای کشف موارد فلج شل حاد، تب و بثورات جلدی ماکولوپاپولر و عفونت منتشر ث ژ).....	۱۳۱
راهنمای تکمیل فرم گزارش ماهانه موارد مشکوک و محتمل بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن:.....	۱۳۴
فرم‌های گزارش‌دهی ایمن‌سازی تکمیلی فلج اطفال.....	۱۳۵
فرم ۱/۱ و ۱/۲ و ۱/۳: فرم واکسیناسیون تکمیلی خانه به خانه فلج اطفال.....	۱۳۶
فرم شماره ۱/۱ ویژه خانوارهای ایرانی.....	۱۳۸
فرم شماره ۱/۲ ویژه خانوارهای مهاجرین ساکن اردوگاه.....	۱۳۹
فرم شماره ۱/۳ ویژه خانوارهای مهاجرین سایر مناطق.....	۱۴۰
فرم شماره ۲/۱ و ۲/۲ و ۲/۳: خلاصه اطلاعات واکسیناسیون تکمیلی خانه به خانه فلج اطفال شهرستان.....	۱۴۱
فرم شماره ۲/۱ ویژه خانوارهای ایرانی.....	۱۴۲
فرم شماره ۲/۲ ویژه خانوارهای مهاجرین ساکن اردوگاه.....	۱۴۳
فرم شماره ۲/۳ ویژه خانوارهای مهاجرین ساکن سایر مناطق.....	۱۴۴
فرم شماره ۳/۱ و ۳/۲ و ۳/۳: خلاصه اطلاعات واکسیناسیون تکمیلی خانه به خانه فلج اطفال دانشگاه علوم پزشکی.....	۱۴۵
فرم شماره ۳/۱ ویژه خانوارهای ایرانی.....	۱۴۶
فرم شماره ۳/۲ ویژه خانوارهای مهاجرین ساکن اردوگاه.....	۱۴۷
فرم شماره ۳/۳ ویژه خانوارهای مهاجرین ساکن سایر مناطق.....	۱۴۸
فصل دهم - شاخص‌های نظام مراقبت فلج شل حاد.....	۱۴۹
فصل یازدهم - طبقه‌بندی بین‌المللی بیماری‌ها ویرایش دهم (ICD-10).....	۱۵۵
فصل دوازدهم - نمودارها.....	۱۶۱
منابع.....	۱۶۵

پیش‌گفتار

بیماری فلج اطفال یکی از بیماری‌های ناتوان‌کننده بخصوص در دوران کودکی است. تا قبل از تصویب برنامه ریشه‌کنی فلج اطفال، سالانه بیش از چهل میلیون نفر به این بیماری مبتلا شده و صدها هزار نفر از آنان، برای همیشه فلج باقی می‌ماندند.

در ایران برای مبارزه با پولیومیلیت، وزارت بهداشتی وقت از سال ۱۳۴۶ اقدام به خرید واکسن خوراکی پولیو کرد و این واکسن در برنامه جاری ایمن‌سازی کودکان کشور قرار گرفت. مؤسسه رازی در سال ۱۳۴۹ به فکر تهیه واکسن خوراکی فلج اطفال افتاد. این موضوع برای اولین بار توسط زنده یاد پروفسور میرشمسی مطرح شد. با تلاش مجدانه ایشان، در سال ۱۳۵۳، واکسن خوراکی فلج اطفال ساخت ایران، مورد تایید سازمان جهانی بهداشت قرار گرفت.

مجمع عمومی سازمان جهانی بهداشت در چهل و یکمین اجلاس خود در سال ۱۹۸۸ در ژنو با صدور قطعنامه‌ای، ریشه‌کنی فلج اطفال را به تصویب رساند و سازمان جهانی بهداشت را موظف کرد که تا سال ۲۰۰۰ میلادی، ویروس وحشی فلج اطفال را از سراسر جهان ریشه کن کند. بکارگیری استراتژی‌های مصوب آن سازمان موجب شد تعداد کشورهای پولیو آندمیک از ۱۲۵ کشور به ۳ کشور (نیجریه، افغانستان و پاکستان) در سال ۲۰۱۲ تقلیل پیدا کند. بروز طغیان‌های بیماری فلج اطفال در کشورهایی که سال‌ها عاری از این بیماری بوده‌اند، مانند تاجیکستان، چین، سوریه و عراق نشان‌دهنده اهمیت هوشیاری مداوم نظام بهداشتی در بالا نگاه داشتن پوشش ایمن‌سازی گروه‌های هدف و شاخص‌های نظام مراقبت است.

با توجه به اهمیت برنامه، سازمان جهانی بهداشت نسبت به تقویت نظام مراقبت فلج شل حاد اقدام نموده و به صورت منظم و هفتگی، داده‌های کشورها را در سایت

خود منتشر می‌کند.

کتاب حاضر، براساس آخرین دستورالعمل‌های سازمان جهانی بهداشت و بازنگری راهنماهای قبلی تألیف شده است. امید است همکاران محترم با تکیه بر پشتوانه علمی و فنی خود و با بکارگیری راهنمایی‌های این مجموعه، در رسیدن به هدف جهانی ریشه‌کنی فلج اطفال موفق بوده و با حفظ و ارتقای شاخص‌های تعیین شده، توانمندی نظام سلامت کشور را در سطح بین‌المللی نشان دهند.

دکتر محمد مهدی گویا

رئیس مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر